

Lidé s duševním onemocněním a invalidní důchod

Invalidním je člověk, u kterého nastal z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pokles pracovní schopnosti nejméně o 35 %.

Má-li vzniknout nárok na invalidní důchod, přistupuje k podmínce invalidity obvykle i podmínka získání potřebné doby důchodového pojištění.

Žádost o důchod se sepisuje na předepsaném formuláři na okresní správě sociálního zabezpečení (OSSZ) podle místa Vašeho bydliště. Bydlíte-li v Praze, na Pražské správě sociálního zabezpečení (PSSZ), a pokud bydlíte v Brně, na Městské správě sociálního zabezpečení (MSSZ).

O důchodu rozhoduje Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ).

Po podání žádosti o invalidní důchod posoudí zdravotní stav a dopad na pracovní schopnost žadatele posudkový lékař.

Přitom vychází z nálezů ošetřujícího lékaře, nálezů lékařů – specialistů a v případě posuzování osoby s duševním onemocněním také z nálezů klinického psychologa.

Jaké problémy mají žadatelé o důchod s duševním onemocněním?

Bohužel často chybí podklady pro posouzení jejich zdravotního stavu, někdy i z období řady let. Pro lékaře může být obtížné zpětně vyhodnotit vývoj zdravotního stavu, neboť žadatelé často nevyhledávají lékařskou pomoc. Nezřídka je první objektivní stopou jejich akutní hospitalizace v psychiatrické nemocnici, byť se nemoc plíživě vyvíjela již daleko dříve. Tyto osoby někdy bohužel nemají ani registrujícího praktického lékaře.

Jakým způsobem může žadatel doplnit zjišťování zdravotního stavu, které provádí posudkový lékař?

Lidem žádajícím o invalidní důchod nebo jejich blízkým, kteří s vyřízením pomáhají, doporučujeme pečlivě uchovávat či si vyžádat kopii zdravotnické dokumentace, případně alespoň označit lékaře, u kterého v minulosti přechodně probíhala léčba, včetně jeho právního nástupce. Vhodné je upozornit i na návštěvy lékařů, byť třeba jednorázové, i když se jejich odbornost nutně nevztahovala k psychiatrii. Dobré je nechat si i zpětně popsat vývoj zdravotního stavu lékařem spolu s jeho odborným stanoviskem ohledně vývoje onemocnění, byl-li se žadatelem přímo nebo alespoň nepřímo v kontaktu (např. prostřednictvím rodičů). Posudkového lékaře upozorněte i na případné ošetření lékařskou službou první pomoci, rychlou zdravotnickou službou, na pobyt ve stacionáři, apod.

V praxi se osvědčilo, aby si žadatel u své zdravotní pojišťovny požádal o výpis přehledu úhrad zdravotní péče a poskytl jej posudkovému lékaři. Posudkoví lékaři si pak mohou vyžádat opis chybějících podkladů a zhodnotit je při posouzení invalidity včetně obtížné otázky data jejího vzniku.

K čemu u žadatelů s duševním onemocněním zaměřují posudkoví lékaři často pozornost?

K doplnění údajů z mnohdy nekompletní zdravotní, rodinné, pracovní a sociální anamnézy. Nejčastěji půjde o doplnění údajů o zdravotním stavu, o ošetřujících lékařích, o hospitalizacích a případně jejich následné dožádání.

Jak může k úplnosti zjištění dále přispět žadatel o invalidní důchod nebo jeho zástupce?

Důležité je rozpoznat období, kdy se objevily první známky duševní poruchy nebo poruchy chování. Podstatným ukazatelem je i pokles schopnosti sociálního začlenění (např. rozpad rodiny, svěřením péče o děti jiné osobě, zadlužení, ztráta bydlení, zásahy policie, ztráta řidičského oprávnění.). S těmito skutečnostmi by měl být posudkový lékař seznámen.

Hodnotí se i dopad duševního onemocnění na samotnou pracovní schopnost?

Ano, vždy. Signálem o poklesu pracovní schopnosti může být přerušení či nedokončení studia ze zdravotních důvodů, ztráta zaměstnání (často ve zkušební době), výkon zaměstnání neodpovídající předchozím schopnostem a vzdělání, ztráta odborné způsobilosti k výkonu zaměstnání, časté dlouhodobé pracovní neschopnosti, střídání krátkodobých zaměstnání, brigády, nezaměstnanost. U mladších pojištěnců může v řízení pomoci zpráva nebo hodnocení školského zařízení.

Proč je důležité správně stanovené datum invalidity?

Má zásadní význam pro nárok na invalidní důchod a jeho výši. Určuje se od něj rozhodné období, ve kterém musí pojištěnec získat potřebnou dobu pojištění pro nárok na důchod. Při nesprávně stanoveném datu vzniku invalidity může dojít k tomu, že ač je pojištěnec invalidní, nemusí mu vzniknout nárok na důchod nebo je důchod přiznán v nižší výši.

Z posudku jsem zjistil, kdy má invalidita vznikla, ale nevím, proč právě v ten den. Je to správně?

Posudkový lékař je povinen hledat okamžik, ke kterému poklesla pracovní schopnost o stanovené procento v důsledku dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Nemělo by jít o datum nahodilé, jakým může být např. počátek hospitalizace, datum lékařského vyšetření, datum podání žádosti o invalidní důchod, datum skončení výplaty nemocenského, pokud podle zdravotních změn a vyšetření může lékař jiným způsobem spolehlivě určit, ke kterému datu invalidita vznikla. Pokud lékař nedokáže datum vzniku invalidity stanovit alespoň s vysokou pravděpodobností, např. vznikla-li invalidita postupně, musí tento problém v posudku popsat a uvést den, ke kterému již nemá o jejím vzniku pochyby.

Dostal jsem posudek o invaliditě od OSSZ/MSSZ/PSSZ a nesouhlasím s posudkovými závěry. Mohu se nějak bránit?

Námítky nelze podat samostatně proti posudku o invaliditě.

Námítky uplatníte až proti rozhodnutí ČSSZ o invalidním důchodu, které je na základě posudku o invaliditě vydáno.

Posouzení zdravotního stavu v námitkovém řízení provádí posudkoví lékaři organizačně oddělení od posudkových lékařů OSSZ posuzující zdravotní stav v prvním stupni řízení.

ČSSZ na základě posudku vydá rozhodnutí o námitkách.

Proti rozhodnutí o námitkách můžete podat žalobu. V řízení před soudem dosáhnete nového posouzení zdravotního stavu posudkovou komisí Ministerstva práce a sociálních věcí. Více informací o žalobě najdete v našem letáku bit.ly/soudni_ochrana.

Pobírám invalidní důchod I. či II. stupně a kontrolní lékařskou prohlídku mám stanovenou až za rok. Můj zdravotní stav se však zhoršil. Co mohu dělat?

Kdykoliv můžete na příslušné okresní správě sociálního zabezpečení podat žádost o přiznání invalidního důchodu vyššího stupně, nejlépe s doloženými aktuálními lékařskými zprávami. Není třeba čekat na kontrolní lékařskou prohlídku.

ČSSZ rozhodla, že můj zdravotní stav neodpovídá žádnému stupni invalidity. Od té doby se však můj zdravotní stav zhoršil. Co mám dělat?

Podějte na příslušné OSSZ novou žádost o přiznání invalidního důchodu nejlépe s doloženými současnými lékařskými zprávami. Váš zdravotní stav bude znovu posouzen.